

Anonimizuota versija

Vertimas

C-199/24 – 1

Byla C-199/24

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. kovo 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Attunda tingsrätt (Švedija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. kovo 1 d.

Ieškovas:

ND

Atsakovė:

Garrapatica AB

ATTUNDA TINGSRÄTT <...>

<...>

ŠALYS

Ieškovas

ND

Atsakovė

Garrapatica AB, <...>

Stokholmas

<...>

BYLA

Žalos atlyginimas [be kita ko]; galimybė pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą

<...>

Tingsrätten (toliau – pirmosios instancijos teismas) priima šią

NUTARTI

- 1 Pirmosios instancijos teismas, remdamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsniu, nutaria kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą <...>.
- 2 Pirmosios instancijos teismas sustabdo bylos nagrinėjimą, kol bus gautas Teisingumo Teismo prejudicinis sprendimas.

<...>

PRAŠYMAS PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ

Ginčas

Garrapatica AB valdo duomenų bazę „Lexbase“ ir joje skelbia baudžiamuosiuose procesuose dalyvavusių asmenų asmens duomenis. *Myndigheten för press, radio och tv* (Švedijos spaudos ir transliavimo tarnyba) [dabar – *Mediemyndigheten* (Švedijos žiniasklaidos agentūra)] dėl „Lexbase“ išdavė vadinamąjį „utgivningsbevis“ (pažymėjimas, kuriuo panaikinamos teisinės kliūtys skelbti informaciją ir suteikiama konstitucinė apsauga; toliau – duomenų skelbimo pažymėjimas). 2011 m. sausio 17 d. ND buvo nuteistas už nusikalstamą veiką ir dėl jo priimtas apkaltinamasis nuosprendis buvo skelbiamas „Lexbase“ iki 2024 m. vasario mėn. Apkaltinamasis nuosprendis buvo pašalintas iš viešojo nuosprendžių registro.

Ginčas kilo dėl to, ar *Garrapatica AB* privalo atlyginti žalą, padarytą pažeidus Europos Sąjungos bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą [2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1); toliau – BDAR] ir kitas teisės aktų nuostatas dėl asmens duomenų tvarkymo. ND reikalauja priteisti iš bendrovės 300 000 SEK žalos atlyginimą ir palūkanas. *Garrapatica AB* ginčija ieškinį ir teigia, kad BDAR netaikomas, nes dėl „Lexbase“ išduotas duomenų skelbimo pažymėjimas. Vis dėlto bendrovė pripažįsta, kad atsisakė pašalinti ND asmens duomenis jam to pareikalavus ir šie asmens duomenys buvo pašalinti tik bendrovei atliekant įprastą

vidaus duomenų valymą. *Garrapatica AB* sutinka su tuo, kad 20 000 SEK dydžio žalos atlyginimas iš esmės yra pagrįstas.

Teisinis pagrindas

„*Yttrandefrihetsgrundlagen*“ ir „*dataskyddslagen*“

Yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469) (Konstitucinis įstatymas (1991:1469) dėl saviraiškos laisvės; toliau – Saviraiškos laisvės įstatymas) yra vienas iš vadinamųjų Švedijos „mediegrundlagar“ (konstituciniai žiniasklaidos įstatymai) ir jame yra nuostatų dėl, be kita ko, radijo ir televizijos programų bei tam tikrų interneto svetainių konstitucinės apsaugos. Taip siekiama užtikrinti su tuo susijusią saviraiškos laisvę. Pagal Saviraiškos laisvės įstatymo 1 skyriaus 4 straipsnį konstitucinės nuostatos dėl programų transliavimo turi būti taikomos tam tikros rūšies duomenų bazėms, jeigu dėl jų veiklos yra išduotas duomenų skelbimo pažymėjimas. Nagrinėjamu atveju dėl „Lexbase“ yra išduotas duomenų skelbimo pažymėjimas, o tai reiškia, kad šiai duomenų bazei taikoma konstitucinė apsauga.

Pagal *lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning* (Įstatymas (2018:218), kuriuo įtvirtinamos nuostatos, papildančios ES BDAR; *dataskyddslagen* (toliau – Duomenų apsaugos įstatymas) 1 skyriaus 7 straipsn[io pirmą pastraipą] BDAR netaikomas, jeigu jis prieštarautų *tryckfrihetsförordningen* (Konstitucinis įstatymas dėl spaudos laisvės; toliau – Spaudos laisvės įstatymas) arba Saviraiškos laisvės įstatymui. Pagal šios nuostatos antrą pastraipą tam tikri BDAR straipsniai netaikomi asmens duomenų tvarkymui, be kita ko, žurnalistiniams tikslais.

Iš Saviraiškos laisvės įstatymo 1 skyriaus 14 straipsnio matyti, kad joks viešasis subjektas negali imtis veiksmų prieš asmenį, kuris piktnaudžiavo saviraiškos laisve arba prisidėjo prie tokio piktnaudžiavimo programoje, arba dėl šios priežasties imtis veiksmų prieš programą kitaip, nei pagal tą įstatymą. Be to, iš to įstatymo 1 skyriaus 11 straipsnio matyti, kad viešasis subjektas gali uždrausti arba trukdyti transliuoti, skelbti arba skleisti visuomenei programą dėl jos turinio tik tuo atveju, jeigu ši priemonė yra pagrįsta pagal tą įstatymą.

Dėl piktnaudžiavimo saviraiškos laisve, kuri lemia programos turinys, patirtos žalos atlyginimas pagal Saviraiškos laisvės įstatymo 9 skyriaus 1 straipsnį gali būti grindžiamas tik tuo, kad programa, dėl kurios pareikštas ieškinys, pažeidžia saviraiškos laisvę. Nurodymas, kad asmens gyvenimo būdas yra nusikalstamas arba smerktinas, arba kitokios informacijos, dėl kurios kitas asmuo gali būti niekinamas, pateikimas yra nusikalstama veika – šmeižimas, taip pat saviraiškos laisvės pažeidimas pagal Saviraiškos laisvės įstatymo 5 skyriaus 1 straipsnį ir *Tryckfrihetsförordning* (Potvarkis dėl spaudos laisvės (1949:105) 7 skyriaus 3 straipsnį. Vis dėlto už šią veiką nebaudžiama, jeigu, atsižvelgiant į aplinkybes, buvo pateisinama pateikti tokią informaciją ir jeigu ją pateikęs asmuo gali įrodyti,

kad ji yra teisinga arba kad tas asmuo turėjo pagrįstų priežasčių manyti, jog ji yra teisinga.

BDAR

Pagal BDAR 10 straipsnį asmens duomenys apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas remiantis 6 straipsnio 1 dalimi tvarkomi tik prižiūrint valdžios institucijai arba kai duomenų tvarkymas leidžiamas Sąjungos arba valstybės narės teise, kurioje nustatytos tinkamos duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemonės. Bet kuris išsamus apkaltinamųjų nuosprendžių duomenų registras tvarkomas tik prižiūrint valdžios institucijai.

Pagal BDAR 17 straipsnį duomenų subjektas turi teisę reikalauti, kad duomenų valdytojas nepagrįstai nedelsdamas ištrintų su juo susijusius asmens duomenis, jeigu, be kita ko, asmens duomenys nebėra reikalingi, kad būtų pasiekti tikslai, kuriais jie buvo renkami arba kitaip tvarkomi.

Bet kuris asmuo, patyręs turtinę ar neturtinę žalą dėl BDAR pažeidimo, pagal BDAR 82 straipsnį turi teisę iš duomenų valdytojo arba duomenų tvarkytojo gauti kompensaciją už patirtą žalą.

Iš BDAR 85 straipsnio 1 dalies matyti, kad valstybės narės teisėje teisė į asmens duomenų apsaugą pagal tą reglamentą turi būti suderinta su teise į saviraiškos ir informacijos laisvę, įskaitant duomenų tvarkymą žurnalistikos tikslais ir akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais. 153 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad valstybių narių teisėje saviraiškos ir informacijos laisvę, įskaitant žurnalistinę, akademinę, meninę ir (arba) literatūrinę saviraišką, reglamentuojančios taisyklės turėtų būti suderintos su teise į asmens duomenų apsaugą pagal tą reglamentą. Be to, darytina išvada, kad valstybės narės turėtų priimti teisėkūros priemones, kuriose būtų nustatytos išimties ir nukrypti leidžiančios nuostatos, reikalingos toms pagrindinėms teisėms suderinti.

BDAR 85 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad duomenų tvarkymui žurnalistikos arba akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais valstybės narės taip pat turi numatyti tam tikrų reglamento skyrių išimtis arba nuo jų nukrypti leidžiančias nuostatas, jei jos yra būtinos, kad teisė į asmens duomenų apsaugą būtų suderinta su saviraiškos ir informacijos laisve.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą būtinumas

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį nacionalinis teismas gali prašyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismą priimti prejudicinį sprendimą. Tam, kad būtų galima pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, reikia, kad būtų kilęs bylai svarbus Sąjungos teisės aiškinimo klausimas ir kad tam, kad būtų galima priimti sprendimą toje byloje, būtų reikalingas išaiškinimas.

Ši byla susijusi su saviraiškos ir informacijos laisvės bei teisės į asmens duomenų apsaugą santykiu. Pagal BDAR valstybės narės turi tam tikrą diskreciją priimti su tuo susijusius teisės aktus. Švedijos teisės nuostatos reiškia, kad BDAR netaikomas ir kad teisei į asmens duomenų apsaugą taikomos Saviraiškos laisvės įstatymo bei Spaudos laisvės įstatymo nuostatos. Saviraiškos laisvės įstatymo 1 skyriaus 20 straipsnio nuostatos dėl asmens duomenų tvarkymo netaikomos tokiems asmens duomenims, kokie aptariami šioje byloje. Teisė į asmens duomenų apsaugą, kiek tai susiję su asmens duomenų, kaip antai aptariamų šioje byloje, platinimu, saugoma tik taikant baudžiamąją atsakomybę už šmeižimą ir sudarant galimybę reikalauti atlyginti dėl garbės ir orumo įžeidimo patirtą žalą.

Dėl saviraiškos laisvės ir teisės į asmens duomenų apsaugą pusiausvyros Teisingumo Teismas, aiškindamas Duomenų apsaugos direktyvą ([1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355)], nusprendė, kad teisinga šių teisių ir interesų pusiausvyra turi būti vertinama taikant remiantis ta direktyva nacionalinėje teisėje įgyvendintas nuostatas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo aiškinti nacionalinę teisę pagal tą direktyvą ir užtikrinti, kad šis aiškinimas nesikirstų su [Sajungos] teisinės sistemos saugomomis pagrindinėmis teisėmis arba kitais bendraisiais [Sajungos] teisės principais, kaip antai proporcingumo principu (žr. Teisingumo Teismo sprendimo *Bodil Lindqvist*[,] C-101/01[, 87 punktą])[]

Pirmosios instancijos teismas mano, kad galima įvairiai aiškinti tai, kiek ir koku tikslu pagal BDAR valstybėms narėms leidžiama imtis teisėkūros priemonių dėl asmens duomenų tvarkymo, taip pat BDAR reikalavimus, taikomus remiantis šiuo reglamentu priimamiems teisės aktams. Kadangi Sąjungos teisė yra viršesnė už nacionalinės teisės aktus, tam, kad būtų galima išspręsti šį klausimą, būtina pateikti su tuo susijusį išaiškinimą.

BDAR valstybėms narėms aiškiai leidžiama numatyti išimtis ir nukrypti leidžiančias nuostatas, kiek tai susiję su asmens duomenų tvarkymu, be kita ko, žurnalistiniais tikslais. BDAR neapibrėžta, kas yra žurnalistiniai tikslai. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad ši sąvoka turi būti aiškinama plačiai ir kad turi būti laikoma, jog veikla, kuria visuomenei siekiama skleisti informaciją, nuomones ar idėjas, yra vykdoma žurnalistiniais tikslais, nepaisant jų perdavimo būdo (žr. Teisingumo Teismo sprendimo *Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy*[, C-73/07[, 61 punktą]). Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad tą patį galima pasakyti apie pagal nacionalinės teisės aktus viešais pripažįstamuose dokumentuose esančius duomenis. Vis dėlto nebuvo išsamiau paaiškinta, ar norint skleisti visuomenei informaciją, nuomones arba idėjas taip pat reikia, kad tai, kas pateikiama visuomenei, būtų tam tikra forma redaguojama arba tvarkoma.

Pirmosios instancijos teismas mano, kad neaišku, kaip šiuo požiūriu turi būti aiškinamas BDAR. Taigi yra pagrindas kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Pirmosios instancijos teismas Europos Sąjungos Teisingumo Teismą prašo priimti prejudicinį sprendimą dėl toliau pateiktų klausimų.

1. Ar pagal BDAR 85 straipsnio 1 dalį valstybės narės gali šalia teisėkūros priemonių, kurias turi priimti pagal reglamento 85 straipsnio 2 dalį, priimti teisėkūros priemones dėl asmens duomenų tvarkymo ne žurnalistiniais arba akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar pagal BDAR 85 straipsnio 1 dalį teisę į asmens duomenų apsaugą pagal šį reglamentą galima suderinti su saviraiškos ir informacijos laisve, o tai reiškia, kad vienintelės teisių gynimo priemonės, kuriomis gali pasinaudoti asmuo, kurio asmens duomenys tvarkomi internete už atlygį viešai skelbiant su juo susijusius apkaltinamuosius nuosprendžius, yra baudžiamosios bylos dėl šmeižimo inicijavimas arba reikalavimas atlyginti žalą dėl garbės ir orumo įžeidimo?
3. Jeigu į pirmąjį klausimą arba antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai: ar veikla, kurią vykdant internete visuomenei už atlygį pateikiami vieši apkaltinamųjų nuosprendžių dokumentai, jų netvarkant ir neredaguojant, gali būti laikoma asmens duomenų tvarkymu BDAR 85 straipsnio 2 dalyje nurodytais tikslais?